

Dana Kasperová

Název příspěvku

Profesionalizace učitelstva v demokratických společenských poměrech - příklad české meziválečné diskuse (Professionalization of teachers in democratic social relations - example of the Czech interwar discussion)

Klíčová slova v ČJ

profesionalizace učitelstva, vzdělávání učitelů v historickém kontextu, učitelské organizace

Klíčová slova v AJ

professionalization of teacher, teacher education in history context, teacher organizations

Cíle v ČJ

Cílem příspěvku je zasadit snahy meziválečného československého učitelstva v rámci teorie profesionalizace učitelstva do širšího pedagogického, sociálního a politického kontextu. V příspěvku sleduji, na základě rekonstrukce hlavních směrů diskuse o profesi učitele vedené v učitelských spolcích, čtyři znaky procesu profesionalizace meziválečného učitelstva v ČSR – snahy o vysokoškolské vzdělání učitelstva, úsilí o reformu školy, propojení učitelské profese s výstupy pedagogického výzkumu, síťování učitelstva a učitelských organizací s představiteli širšího společenského a politického života.

Teoretická východiska v ČJ

V analýze vývoje a programové diskuse Československé obce učitelské v meziválečné ČSR jako exemplárního příkladu aktéra profesionalizace učitelstva se opírám o dvoufázový model procesů profesionalizace učitelstva (Heite/Kessl 2009). První fáze profesionalizace učitelstva (učitel jako povolání) se vyznačuje vymezením a prosazením odborného, „exkluzivního“ vzdělanostního kánonu. Ten byl chápán jako jistý monopol učitelstva opravňující jej k výkonu povolání, byl legitimizován jak výstupy pedagogického vědeckého výzkumu, tak i „mocí“ učitelských organizací. Tento první model stojí v kontrastu k tzv. druhé fázi profesionalizace (učitel jako profese) zdůrazňující nástroje odborné reflexivity a osobnostního rozvoje učitele.

Metodologie v ČJ

Analýza programové diskuse spolku Československá obec učitelská vychází z diskurzivní analýzy dobového spolkového tisku a opírá se o výzkumný přístup

Popkewitze (Popkewitz 2014), který zdůrazňuje ve výzkumu učitelství význam historického a politického kontextu v „jazyce“ učitelství. Analýza profesní diskuse v rámci ČOU dále využívá přístupy tzv. teorie profesionalismu (professionalism, Teacher professionalism), které rovněž zdůrazňují roli historických souvislostí v procesech profesionalizace učitelství (Hargreaves 2000 a Apel / Horn / Lundgreen / Sandfuchs 1999).

Závěry v ČJ

Československá obec učitelství (ČOU) představuje významný meziválečný učitelství spolek, který naplňoval znaky tzv. první fáze profesionalizace učitelství – zasazoval se o 1) vymezení a prosazení modelu vyššího/vysokoškolského vzdělání učitelství; 2) o prosazení modelu reformy školy; 3) o rozvoj pedagogického vědeckého výzkumu, jehož výsledky se měly stát směrodatnými pro utváření profesionalismu učitele; 4) usiloval o společenskou prestiž, vliv a „moc“ učitelství profesí v utváření sociální reality a společenské demokratické diskuse v meziválečném Československu (Kasperová 2018).

Souhrn příspěvku v AJ

The article analyses the discussion in the central teachers' association in the interwar period in Czechoslovakia, Československá obec učitelství (ČOU), as an example of a teachers' organisation that actively supported the goals of teacher professionalisation within the framework of the so-called First Phase (Heite/Kessl 2009). Taking into account methodological approaches Popkewitz (Popkewitz 2014) and the role and significance of historical contexts in the process of teacher professionalization (professionalism of teacher, Hargreaves 2000, Apel et al 1999), I analyse the language of the teachers' association in the association press (Časopis ČOU). Using ČOU as an example, the importance of teacher associations can be reconstructed in four areas: 1) the question of teacher training at universities, 2) the concept of school reform, 3) the importance of pedagogical scientific research, 4) networking teachers with organisations of broader social and political life (Kasperová 2018).

Bibliografie

- Thomas P. (1994). Professionalization in teaching and teacher education: Some notes on its history, ideology, and potential. *Teaching and Teacher Education*, 10(1), 1–14.
- Hargreaves, A. (2000). Four ages of professionalism and professional learning. *Teachers and Teaching: History and Practice*, 6(2), 151–182.
- Kasperová, D. (2018). Československá obec učitelství: v kontextu reformy vzdělávání učitelů (ŠVSP) a reformy školy. Praha: Academia.

Heite, C., & Kessl F. (2009). Professionalisierung und Professionalität. In Handwörterbuch Erziehungswissenschaft Weinheim-Basel: Juventa, 682–697.

Apel, H. J., Horn, C. P., Lundgreen P., & Sandfuchs U. (1999). Professionalisierung pädagogischer Berufe im historischen Prozess. Bad Heilbrunn: Klinkhardt, 1999.